

بازتاب شخصیت انوشیروان ساسانی در ادبیات فارسی قرون چهارم تا هفتم هجری

علی پیران^۱، امیررضا موچانی^۲

۱. دانشجوی کارشناسی آموزش تاریخ دانشگاه فرهنگیان

۲. دانشجوی کارشناسی آموزش تاریخ دانشگاه فرهنگیان

چکیده

خسرو یکم ساسانی فرزند قباد، مشهور به انوشیروان، بیست و دومین شاهنشاه ساسانی و از بزرگترین پادشاهان این سلسله است. انوشیروان در دوران حکومت خود، تأثیرات فرهنگی و سیاسی و اقتصادی زیادی بر ایران گذاشت و به حکومت ساسانیان و ایران بخشید، در آثار ادبی شاعران و نویسندگان بزرگ ایرانی، خسرو انوشیروان ساسانی، مقامی بسیار ارجمند دارد. در آثار برجسته و معروف مشاهیر ادبیات عصر طلایی تمدن و فرهنگ ایرانی-اسلامی در قرون چهارم تا هفتم هجری، انوشیروان دارای سیرت شکوهمند و فضایل انسانی و والامی باشد. عدالت و دادگری، بارزترین فضیلت انوشیروان در ادبیات فارسی است. شاعران هنگام ستایش از ممدوحان خود، با یادآوری فضائل وی، ممدوح را به نیک نامی و صفت ارزشمند دیگر او می ستایند. برجسته ترین فضایل را در دادگری و عدالت میدانند زیرا هر کس دارای فضیلت دادگری باشد، به فضایل دیگر نیز موصوف است، انوشیروان مظهر پادشاهی نیکو و عدالت در ادبیات فارسی است. چهره او در بسیاری از متن های منظوم و منثور فارسی، چه به عنوان شاهنشاه و چه به عنوان یک شخصیت اسوه انسانی، آمیخته با مضامین پند و اندرز و تعلیم با محوریت عدالت و خرد و دانش تصویر شده است. توجه فوق العاده شاعران نامدار ایران زمین در قرون چهارم تا هفتم هجری، نشان از بزرگی و تأثیر گذاری کردار و خصال انوشیروان در تاریخ و فرهنگ ایران است. با مطالعه آثار و کتاب های قدیمی مربوط به دوره مذکور می توان پی برد که اشعار متعددی در دیوان های شاعران و بخش های زیادی از آثار ارزشمندی چون شاهنامه، گلستان و قابوسنامه، به زندگی و سخنان و کردار خسرو انوشیروان اختصاص داده شده است. در نوشتار حاضر، برخی از آثار مورد ملاحظه و بررسی قرار گرفته و با تکیه بر آنها به بررسی بازتاب شخصیت خسرو انوشیروان در ادبیات فارسی قرن چهارم تا هفتم هجری پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: انوشیروان، شاهنامه، سعدی، ادبیات فارسی، فردوسی